

U S T A W A

z dnia 16 czerwca 1948 r.

o uprawnieniach osób, które przed dniem 13 września 1944 r. otrzymały we władanie grunty, wchodzące w skład nieruchomości ziemskich, przeznaczonych na cele reformy rolnej.

Art. 1. 1. Uprawnienia, przewidziane w niniejszej ustawie, służą osobom — które przed dniem 13 września 1944 r. otrzymały we władanie grunty, położone poza obszarem Ziemi Odzyskanych i b. Wolnego Miasta Gdańska, a wchodzące w skład nieruchomości, przeznaczonych na cele reformy rolnej — pod warunkiem:

1) że osoby te otrzymały grunty we władanie:

- a) bądź na podstawie przedwstępnych umów sprzedaży (przyrzeczenia sprzedaży), chociażby umowy te nie zostały pismem stwierdzone i nie zawierały terminu, w którym sprzedaż miała być dokonana,
- b) bądź na podstawie umów sprzedaży, zawartych bez zachowania przepisanej prawem formy,
- c) bądź na podstawie przedwstępnych umów darowizny (przyrzeczenia darowizny) lub umów darowizny, zawartych chociażby bez zachowania warunków, wymienionych pod lit. a) i b),
- d) bądź w wyniku działu, dokonanego przed dniem 1 września 1939 r., bez względu na jego charakter i ważność,
- e) bądź w toku przeprowadzanej parcelacji państwowych nieruchomości ziemskich

w wykonaniu orzeczeń władz ziemskich o zatwierdzeniu projektu parcelacji i wykazu nabywców,

- f) bądź też tytułem dzierżawy lub poddzierżawy, jeżeli osoby te były uprawnione do wykupu dzierżawionego (poddzierżawionego) gruntu w myśl ustawy z dnia 18 marca 1932 r. o wykupie gruntów, podlegających ustawie w przedmiocie ochrony drobnych dzierżawców rolnych (Dz. U. R. P. z 1938 r. Nr 42, poz. 354),
- 2) że osoby te były uprawnione do nabycia gruntów na podstawie ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej (Dz. U. R. P. z 1926 r. Nr 1, poz. 1), a co do osób, które otrzymały grunty we władanie po dniu 1 września 1939 r., że są uprawnione do korzystania z reformy rolnej na podstawie dekretu z dnia 6 września 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej (Dz. U. R. P. z 1945 r. Nr 3, poz. 13),
- 3) że obszar gruntów, otrzymanych we władanie poza przypadkiem darowizny (pkt 1 lit. c) — odpowiadał przepisom art. 50 ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej, gdy zaś chodzi o gospodarstwa wzorowe — przepisom art. 60 ust. 2 teje

- ustawy i w każdym przypadku nie przekraczał norm, podanych w art. 2 ust. 1 lit. e) dekretu z dnia 6 września 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej,
- 4) że obszar gruntów, otrzymanych we władanie w przypadkach darowizny, nie przekraczał 20 ha,
 - 5) że nastąpiło zerwanie łączności gospodarczej między gruntami, otrzymanymi we władanie, a pozostałą częścią nieruchomości, z której zostały one wydzielone, w szczególności zaś gospodarstwo na tych gruntach było prowadzone bez korzystania z budynków, należących do pozostałych części nieruchomości,
 - 6) że osoby, które otrzymały grunty we władanie, prowadziły na nich gospodarstwo osobiście lub przy pomocy najbliższej rodziny: rodziców, małżonka i dzieci.

2. Uprawnienia, przewidziane w niniejszej ustawie, służą także osobom, które utraciły władanie wskutek wypadków wojennych.

3. Uprawnienia, przewidziane w niniejszej ustawie, służą następcom prawnym osób, wymienionych w ust. 1, jeżeli następcy ci odpowiadają warunkom, określonym w ust. 1 pkt 2 i 6. Nie stosuje się jednak warunku, określonego w ust. 1 pkt 2, w przypadku, gdy następcą prawnym jest nieletni, a osoba, od której prawo nabyto, odpowiada temu warunkowi.

4. Uprawnienia, przewidziane w niniejszej ustawie, służą dzierżawcom lub poddzierżawcom bez względu na to, czy wnieśli oni podania o wykup dzierżawionych (poddzierżawionych) gruntów stosownie do art. 14 ustawy z dnia 18 marca 1932 r., powołanej w ust. 1 pkt 1 lit. f).

Art. 2. 1. Grunty, objęte we władanie przez osoby, określone w art. 1, nadaje się im na własność na ich wniosek w granicach norm obszarowych, które były przewidziane w art. 50 ust. 1 ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej — jeżeli objęcie tych gruntów we władanie i ich wyodrębnienie gospodarcze (art. 1 ust. 1 pkt 5) nastąpiło przed 1 września 1939 r.

2. W przypadku objęcia lub gospodarczego wyodrębnienia gruntów, wymienionych w ust. 1, po dniu 1 września 1939 r. — nadaje się je w granicach norm obszarowych, określonych w art. 12 dekretu z dnia 6 września 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej.

3. Do gruntów, przydzielonych na własność w myśl ust. 1, stosuje się art. 13 i 14 dekretu z dnia 6 września 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej.

Art. 3. 1. Nie podlegają nadaniu z mocy niniejszej ustawy grunty:

- 1) zarezerwowane na cele, określone w art. 1 ust. 2 lit. d) i e) oraz w art. 15 dekretu z dnia 6 września 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej,
- 2) położone w obrębie pól górniczych,

3) nadane innym osobom na mocy dekretu z dnia 6 września 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej,

4) uznane za niezbędne do racjonalnego urządzenia innych gospodarstw.

2. W przypadkach, określonych w ust. 1, osobom — wymienionym w art. 1 — służy prawo otrzymania na własność gospodarstw (działek) z gruntów, podlegających nadaniu stosownie do przepisów dekretu z dnia 6 września 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej oraz dekretu z dnia 6 września 1946 r. o ustroju rolnym i osadnictwie na obszarze Ziem Odzyskanych i b. Wolnego Miasta Gdańska (Dz. U. R. P. Nr 49, poz. 279) z pierwszeństwem przed innymi osobami z wyjątkiem osób, wymienionych w art. 10 ust. 2 dekretu z dnia 6 września 1944 r. oraz w art. 18 ust. 1 pkt 1—4 i ust. 2 dekretu z dnia 6 września 1946 r.

Art. 4. 1. Umarza się osobom — wymienionym w art. 1 ust. 1 pkt 1 lit. a), b) i e) — tytułem bezpłatnego na ich rzecz przysporzenia część przypadającej należności za grunty, nadane na podstawie niniejszej ustawy lub dekretu z dnia 6 września 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej lub dekretu z dnia 6 września 1946 r. o ustroju rolnym i osadnictwie na obszarze Ziem Odzyskanych i b. Wolnego Miasta Gdańska. Część tę określa stosunek, w którym pozostają do umówionej ceny nabycia splecone na jej poczet kwoty.

2. W przypadku jednak, gdy obszar gruntów nadanych nie odpowiada obszarowi gruntów, otrzymanych we władanie przed dniem 13 września 1944 r., część należności, podlegającą umorzeniu w myśl ust. 1, stosunkowo się zwiększa, jeżeli obszar gruntów nadanych jest mniejszy, albo stosunkowo się zmniejsza, jeżeli obszar gruntów nadanych jest większy.

3. W przypadku darowizny i działów (art. 1 ust. 1 pkt 1 lit. c) i d) umarza się tytułem bezpłatnego przysporzenia na rzecz nabywcy całą należność, przypadającą za nadane grunty. Jeżeli jednak obszar gruntów nadanych jest większy od objętych we władanie, nabywca jest obowiązany uiścić należność ustaloną z uwzględnieniem zasad, określonych w ust. 2, z tym, iż przyjmuje się, że cenę za grunty objęte we władanie w całości zapłacono.

Art. 5. 1. O nadaniu gruntów (art. 2 ust. 1) i o umorzeniu części należności, przypadającej za te grunty (art. 4) — orzeka wojewódzka władza administracji ogólnej. W odniesieniu jednak do osób, które otrzymały grunty we władanie po dniu 1 września 1939 r. — władzą orzekającą o nadaniu jest wojewódzka komisja ziemiska.

2. O uznaniu gruntów za niezbędne do racjonalnego urządzenia innych gospodarstw (art. 3 ust. 1 pkt 4) orzeka wojewódzka komisja ziemiska na wniosek wojewódzkiej władzy administracji ogólnej lub osób interesowanych.

3. Orzeczenie wojewódzkiej komisji ziemskiej, przewidziane w ust. 2, ogłasza się przez wywieszenie w lokalu właściwego zarządu gminnego na przeciąg dni 14.

4. Od orzeczeń, przewidzianych w ust. 1 i 2, służy odwołanie do Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych.

5. Od orzeczeń, przewidzianych w ust. 2, służy odwołanie w terminie miesięcznym od dnia wywieszenia zarówno wojewódzkiej władzy administracji ogólnej, jak i osobom interesowanym, chociażby osoby te uprzednio nie uczestniczyły w sprawie.

Art. 6. 1. Orzeczenie o umorzeniu części należności wydaje się na podstawie przedstawionych przez strony dowodów co do wysokości ceny gruntów, umówionej przez nie ze sprzedawcą lub zatwierdzonej przez władze ziemskie oraz co do uskutecznionych na poczet tej ceny wpłat.

2. Przyznanie sprzedawcy nie stanowi samo przez się dowodu wysokości umówionej ceny i uskutecznionych przez nabywcę wpłat, lecz winno być wzięte pod uwagę w związku z całokształtem innych, ustalonych przez władze okoliczności.

3. W przypadku oddania we władanie gruntów w toku parcelacji państwowych nieruchomości ziemskich (art. 1 ust. 1 pkt 1 lit. e) przyjmuje się w braku przeciwnych dowodów domniemanie, że spłacono:

- 1) 5⁰/₀ należności, jeżeli otrzymane we władanie grunty miały charakter samodzielnego gospodarstwa,
- 2) 15⁰/₀ należności, jeżeli otrzymane we władanie grunty miały charakter gospodarstwa wzorowego (art. 1 ust. 1 pkt 3),
- 3) 10⁰/₀ należności w innych przypadkach.

4. W przypadku oddania we władanie gruntów w toku parcelacji nieruchomości ziemskich, nie stanowiących własności Państwa, przyjmuje się w braku przeciwnych dowodów domniemanie, że spłacono 15⁰/₀ należności.

Art. 7. Do orzeczeń o nadaniu gruntów (art. 5 ust. 1) stosuje się odpowiednio postanowienia o wpisywaniu do ksiąg wieczystych prawa własności nieruchomości, nadanych na podstawie przepisów o wykonaniu reformy rolnej i o osadnictwie.

Art. 8. 1. Nabycie gruntów z mocy niniejszej ustawy podlega podatkowi od nabycia praw majątkowych, przy czym za podstawę wymiaru podatku przyjmuje się:

- a) jeżeli pełna należność za grunty (ich szacunek) nie przekracza 160 q żyta — sumę umorzenia, przewidzianego w art. 4,
- b) jeżeli pełna należność za grunty przekracza 160 q żyta, a suma umorzenia, przewidzianego w art. 4, jest mniejsza od 160 q żyta — pełną należność za grunty, pomniejszoną o różnicę między 160 q żyta i sumą umorzenia, przewidzianego w art. 4,
- c) jeżeli pełna należność za grunty i suma umorzenia, przewidzianego w art. 4, przekracza 160 q żyta — pełną należność.

2. Do wymierzenia i pobrania podatku powołane są właściwe władze podatkowe. Wymiar podatku następuje po dokonaniu umorzenia części należności stosownie do art. 4.

Art. 9. Uchyla się w stosunku do gruntów, przejętych na cele reformy rolnej, uprawnienia służące dzierżawcom (poddzierżawcom) z mocy ustawy z dnia 18 marca 1932 r. o wykupie gruntów, podlegających ustawie w przedmiocie ochrony drobnych dzierżawców rolnych (Dz. U. R. P. z 1938 r. Nr 42, poz. 354).

Art. 10. Wykonanie niniejszej ustawy porucza się Ministrom: Rolnictwa i Reform Rolnych oraz Skarbu.

Art. 11. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezydent Rzeczypospolitej:

Bolesław Bierut

Prezes Rady Ministrów:

Józef Cyrankiewicz

Minister Rolnictwa i Reform Rolnych:

Jan Dąb-Kociol

Minister Skarbu:

w z. Wincenty Jastrzębski